

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 363/2019-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpeného advokátskou kanceláriou Beňo & partners, advokátska kancelária, s. r. o., Námestie sv. Egídia 93, Poprad, v mene ktorej koná advokát Mgr. Pavol Antoš, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Sk 39/2018 z 31. júla 2019, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. septembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA]

██████████, ██████████, ██████████, ██████████
██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Sk 39/2018 z 31. júla 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi nebol priznaný invalidný dôchodok podľa právnych predpisov účinných do 1. januára 2004, pretože napriek vzniku invalidity ku dňu 6. marca 1999 nesplnil podmienku získania potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia pre vznik nároku na invalidný dôchodok. Sťažovateľ preto 24. augusta 2016 podal opätovnú žiadosť o priznanie invalidného dôchodku od 1. januára 2010 z dôvodu zmeny legislatívy s poukazom na § 293ax zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Túto žiadosť Sociálna poisťovňa, ústredie (ďalej len „správny orgán prvého stupňa“) rozhodnutím zo 7. novembra 2016 zamietla s poukazom na nedostatok získaných rokov dôchodkového poistenia (2 roky a 348 dní poistenia) v rozhodnom období desiatich rokov pred vznikom invalidity.

3. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol po doplnení dokazovania generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne v Bratislave (ďalej len „žalovaný správny orgán“) rozhodnutím zo 6. septembra 2017 tak, že rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa zmenil v časti odôvodnenia, ale opätovne zamietol žiadosť o priznanie invalidného dôchodku sťažovateľa z 24. augusta 2016. Poukázal na posudok posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, ústredia, so sídlom v Prešove, z 3. mája 2017 vypracovaný pre účely odvolacieho konania, ktorým bol posúdený zdravotný stav sťažovateľa opätovne podľa zákona o sociálnom zabezpečení účinného do 31. decembra 2003, podľa ktorého zodpovedá jeho zdravotný stav z dôvodu zlepšenia od 1. januára 2010 čiastočnej invalidite, ale aj podľa zákona o sociálnom poistení účinného od 1. januára 2004, podľa ktorého bola určená miera poklesu schopnosti sťažovateľa vykonávať zárobkovú činnosť 50 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Dôvodom zamietnutia žiadosti o priznanie invalidného dôchodku bolo nezískanie potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia.

4. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ správnu žalobu, ktorú zamietol Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 3 Sa 38/2017 z 9. mája 2018 ako nedôvodnú. V odôvodnení k žalobnej argumentácii sťažovateľa v podstatnom uviedol:

„Žalobca sa narodil 24. júna 1969 a ku dňu vzniku invalidity, t. j. 06.03.1999 dosiahol vek 29 rokov, preto v súlade s citovaným ustanovením § 29 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. u neho doba zamestnania potrebná pre nárok na invalidný dôchodok je 5 rokov, ktorá v súlade s citovaným ustanovením § 29 ods. 5 zákona č. 100/1988 Zb. sa zisťuje z posledných 10 rokov pred vznikom invalidity.

28. Rozhodujúcim obdobím pre získanie 5 rokov doby zamestnania u žalobcu je obdobie od 06. marca 1989 do 05. marca 1999. Z osobného listu dôchodkového zabezpečenia žalobcu vyplýva, že tento získal... 3 roky a 93 dní...

30. Podľa § 293ax ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. poistencovi, ktorému nevznikol nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 01. januárom 2010 z dôvodu nezískania potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia (doby zamestnania) a ktorý nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo nebol mu priznaný predčasný starobný dôchodok sa nárok na invalidný dôchodok opätovne na základe žiadosti posúdi v súlade s § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov...

35. Podľa § 72 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity. Vzhľadom k tomu, že žalobca k 01.01.2010 dosiahol vek 40 rokov, bolo potrebné u neho preukázať najmenej 10 rokov dôchodkového poistenia. Podľa osobného listu dôchodkového poistenia žaloba preukázal dobu dôchodkového poistenia... celkom spolu... 5 rokov a 280 dní.

Posudky posudkových lekárov o zdravotnom stave žalobcu na účely invalidity, ako aj o miere poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť súd považuje za úplné, objektívne a presvedčivo zdôvodňujúce vznik invalidity žalobcu od 06.03.1999, ako aj jej zmenu na čiastočnú invaliditu od 01.01.2010, kedy zdravotný stav žalobcu posudkoví lekári

posudzovali v súlade so zákonom č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, ako aj presvedčivo zdôvodnili záver, že zdravotný stav žalobcu nespôsobuje viac ako 50 % pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť...

Treba však zdôrazniť, že žiadosť žalobcu o invalidný dôchodok nebola zamietnutá z toho dôvodu, že by posudkovými lekármi žalobca nebol uznaný za invalidného... ale..., že nesplnil druhú súčasnú zákonnú podmienku, t. j. preukázať potrebný počet rokov dôchodkového poistenia pre vznik nároku na invalidný dôchodok a to podľa zákona č. 100/1988 Zb. z posledných 10 rokov pred vznikom invalidity najmenej 5 rokov doby zamestnania, resp. podľa zákona č. 461/2003 Z. z. ku dňu vzniku invalidity vzhľadom na dosiahnutý vek 40 rokov, preukázať najmenej 10 rokov obdobia dôchodkového poistenia.“

5. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, ktorou namietal nesprávne právne posúdenie rozhodného obdobia (a s tým súvisiace určenie získaného počtu rokov dôchodkového poistenia) krajským súdom. Sťažovateľ namietal aj príliš nízku ustálenú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sťažovateľa.

6. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom kasačnú sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú zamietol s tým, že sťažovateľ nesplnil podmienku potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia pre vznik nároku na invalidný dôchodok. K námietkam v podstatnom uviedol:

„37. Najvyšší súd z obsahu súdneho ako aj pripojeného dávkového spisu mal preukázané, že žalobca ku dňu vzniku invalidity 6. marca 1999 podľa § 29 ods. 3 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. mal viac ako 28 rokov. Z vyššie citovaných ustanovení § 29 ods. 4 a 5 zákona č. 100/1988 Zb. vyplýva, že doba zamestnania potrebná pre nárok na invalidný dôchodok u občanov vo veku nad 28 rokov je 5 rokov s tým, že príslušná doba zamestnania sa u týchto osôb zisťuje z posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity. Nakoľko teda u žalobcu vznikla invalidita dňa 6. marca 1999, obdobím relevantným pre nárok na invalidný dôchodok predstavovala doba od 6. marca 1989 do 5. marca 1999. Z dávkového spisu žalovanej mal najvyšší súd preukázané, že žalobca v relevantnom období získal celkovú dobu zamestnania v rozsahu 1.188 dní, t.j. 3 roky a 93 dní... Žalobca ďalšie

doby zamestnania nepreukázal. Najvyšší súd zdôrazňuje, že dátum vzniku invalidity bol určený Lekárskym posudkom posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, ústredie z 3. mája 2017 a tento nebol sporný. Z uvedeného je zrejmé, že žalobca nesplnil podmienku získania potrebnej (dostatočnej) doby zamestnania v zákonom č. 100/1988 Zb. predpísanom rozsahu 5 rokov. V tejto súvislosti nie je relevantné, že žalobca splnil podmienku invalidity...

38. Vo vzťahu k posúdeniu nároku na invalidný dôchodok v režime zákona č. 461/2003 Z.z. najvyšší súd uvádza, že menovaný zákon v znení účinnom do 31. decembra 2009 upravoval obdobné podmienky vzniku nároku na invalidný dôchodok ako zákon č. 100/1988 Zb., a teda vznik nároku na invalidný dôchodok ...viazal na získaný počet rokov dôchodkového poistenia, v tomto prípade v rozsahu najmenej 5 rokov u poistenca nad 28 rokov s tým, že príslušná doba dôchodkového poistenia sa u týchto osôb zisťovala tiež z posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity (§ 72 ods. 1, 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2009). Následne u poistencov, ktorým nevznikol nárok na invalidný dôchodok podľa predpisov účinných do 31. decembra 2009 zákonodarca od 1. januára 2010 (zákon č. 449/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť dňom 1. januára 2010) novo upravil možnosť vzniku nároku na invalidný dôchodok splnením podmienky potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia (§ 72 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.) v období pred vznikom invalidity (§ 72 ods. 2 tohto zákona) s tým, že vznik invalidity sa určí najskôr dňom 1. januára 2010 a nárok na invalidný dôchodok vznikne najskôr od 1. januára 2010 (§ 293ax ods. 2, 3 tohto zákona). Úpravou v ustanovení § 293ax ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. zákonodarca mienil priznať nárok na invalidný dôchodok aj tým poistencom, ktorým nevznikol nárok na invalidný dôchodok podľa predpisov účinných do 31. decembra 2009, teda nesplnili podmienku potrebnej doby poistenia v období posledných desiatich rokov pred vznikom invalidity a rozšíril obdobie, v ktorom sa splnenie podmienky potrebnej doby skúma, na celé obdobie pred vznikom invalidity (nielen desať rokov). Vo svetle vyššie uvedenom si aj sám žalobca na predpísanom tlačive požiadal o priznanie invalidného dôchodku (žiadosť spísaná dňa 8. decembra 2011) s tým, že invalidný dôchodok žiadal priznať od 1. januára 2010. Najvyšší súd uvádza, že na účely rozhodovania o nároku na invalidný dôchodok v režime

zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 449/2008 Z.z. bolo potrebné na vznik nároku na invalidný dôchodok po 1. januári 2010 v prípade poistenca, ktorý v čase vzniku invalidity (t.j. k 1. januáru 2010) dovŕšil 40 až 45 rokov získať najmenej 10 rokov obdobia dôchodkového poistenia s tým, že na rozdiel od úpravy účinnej do 31. decembra 2009 ako aj úpravy obsiahnutej v zákone č. 100/1988 Zb. toto obdobie sa zisťovalo už z celého obdobia pred vznikom invalidity. Najvyšší súd z obsahu dávkového spisu žalovanej mal preukázané, že žalobca získal 2.105 dní, t.j. 5 rokov a 280 dní obdobia dôchodkového poistenia...

Z uvedeného je zrejmé, že žalobca nesplnil podmienku získania potrebného (dostatočného) obdobia dôchodkového poistenia v zákonom č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 1. januára 2010 predpísanom rozsahu 10 rokov. Žalobca ďalšie obdobia dôchodkového poistenia nepreukázal.

39. Pokiaľ žalobca zastával názor, že podmienku vzniku nároku na invalidný dôchodok splnil dôvodiac tým, že v čase určenia invalidity (marec 1999) mal 30 rokov, pričom podľa § 72 ods. 1 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z.z. je počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca 5 rokov a on získal obdobie v rozsahu 5 rokov a 280 dní, najvyšší súd uvádza, že je síce pravdou, že žalobca sa stal invalidným v marci 1999, avšak v zmysle § 293ax ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 1. januára 2010, v prípadoch uvedených v § 293ax ods. 1 sa vznik invalidity znovu určí najskôr od 1. januára 2010 a týmto dňom bol znovu určený aj vznik žalobcovej invalidity (pozri napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. februára 2013, sp. zn. 9So/25/2012).

40. V druhej časti podanej kasačnej sťažnosti žalobca namietal nesprávne posudkové závery čo do stanovenia 50 %-nej miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, keď ťažkej paraparéze zodpovedá 75 %-ná miera poklesu, najvyšší súd uvádza, že na vznik nároku na invalidný dôchodok musia byť kumulatívne splnené dve esenciálne podmienky, a to v zákonom predpísanom rozsahu získané obdobie dôchodkového poistenia a invalidita. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že žalobca nesplnil podmienku získania potrebného počtu obdobia dôchodkového poistenia, a teda skúmanie zákonnosti postupu čo do ustálenia rozhodujúceho zdravotného postihnutia a k tomu zodpovedajúcej miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť stratilo akúkoľvek relevanciu.“

7. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou vytyka napadnutému rozsudku najvyššieho súdu najmä jeho arbitrárnosť. Argumentuje takto:

„K povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie opakovane zaujal stanovisko aj Ústavný súd Slovenskej republiky (napr. III. ÚS 119/03, podobne IV. ÚS 115/03). Podľa názoru sťažovateľa NS SR porušil právo sťažovateľa na spravodlivý proces a riadne odôvodnenie rozhodnutia, nakoľko sťažovateľ považuje za rozporné závery o jeho zdravotnom stave. V zmysle lekárskej správy zo dňa 22.06.2016 bol konštatovaný ťažký stupeň paraparézy, pričom v roku 2004 mu pri totožnej diagnóze bol určený pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v rozsahu 80%, avšak v napadnutom rozhodnutí – napriek výrazne zhoršenému zdravotnému stavu – len 50%. Správny orgán pritom napriek námietkam a skutočnému stavu ani nedoplnil dokazovanie o nové lekárske vyšetrenia a správy, z ktorých by mohol byť stav ustálený. Obdobne vo vzťahu k dobe zamestnania pred vznikom invalidity potrebnej na vznik nároku na invalidný dôchodok sťažovateľ zastáva názor, že túto dosiahol, pričom NSSR sa ani s touto argumentáciou nezaoberal. Pokiaľ teda týmto záverom správneho orgánu prisvedčil aj kasačný súd potom, čo mu nedal riadnu odpoveď na jeho námietky ani krajský súd, je sťažovateľ toho názoru, že dotknutým rozhodnutím kasačný súd porušil jeho ústavné právo na spravodlivý proces, ktoré v sebe zahŕňa aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutie vychádzajúce zo skutočného stavu veci. Sťažovateľ taktiež tvrdí, že týmto postupom s prihliadnutím na čl. 39 ústavy bolo porušené aj právo na primerané zabezpečenie v invalidite.“

8. Sťažovateľ na základe uvedenej argumentácie navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sk/39/2018 zo dňa 31.07.2019 porušené bolo.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sk/39/2018 zo dňa 31.07.2019 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 415,51 €...“

II.

Relevantné právne predpisy a judikatúra

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

12. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

14. V zmysle ustálenej súdnej praxe ústavného súdu postup súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi) v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

15. Ústavný súd vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie práva vykonanej všeobecnými súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti a právne posúdenie veci

16. Podstatou sťažostnej argumentácie je, že najvyšší súd porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu, pretože sťažovateľ nedostal ústavné akceptovateľnú odpoveď na svoje sťažostné námietky, a teda kľúčové otázky súvisiace s poskytovanou súdnou ochranou. Nesúhlasil s vyhodnotením zdravotného stavu sťažovateľa a tvrdil, že získal dostatočný počet rokov dôchodkového zabezpečenia.

17. Z obsahu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu (citovaného v bode 6 tohto uznesenia) ústavný súd zistil, že najvyšší súd sa zaoberal všetkými kasačnými sťažostnými námietkami sťažovateľa a svoje rozhodnutie presvedčivo a zrozumiteľne odôvodnil. Ústavný súd teda sťažovateľom tvrdenú arbitrárnosť napadnutého rozsudku či svojvôľu

pri aplikácii právnych predpisov najvyšším súdom nezistil, a preto nemal dôvod do napadnutého rozsudku najvyššieho súdu zasahovať.

18. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd zastáva názor, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a namietaným porušením petitom označeného práva sťažovateľa neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie signalizovala možnosť vysloviť jeho porušenie. S prihliadnutím na ústavne akceptovateľné odôvodnenie napadnutého rozsudku ústavný súd sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2019

Jana Laššáková
predsedníčka senátu